

PRAKTISCH

VACCINATIE VAN DE HOND

www.licg.nl
over houden van huisdieren

Vaccinatie is een belangrijke en effectieve manier om ziekten te voorkomen. Door vaccinatie wordt het lichaam voorbereid op een mogelijke infectie, waardoor het immuunsysteem direct in actie kan komen. Zo worden ziekteverwekkers uitgeschakeld voor ze schade kunnen toebrengen. Om het effect van vaccinatie te laten voortbestaan, moet er regelmatig opnieuw gevaccineerd worden. Een vaccinatie geldt voor één specifieke ziekte. Sommige vaccinaties zijn voor alle honden van belang, andere vaccinaties worden alleen onder bepaalde omstandigheden gegeven. Niet tegen alle hondenziekten bestaat een vaccinatie.

Wat is vaccineren?

Vaccineren of inenten is een manier om antilichamen en afweercellen in het bloed te laten ontstaan tegen ziekten. Door een dier in te spuiten met een klein beetje dode of onschadelijk gemaakte ziekteverwekker (bijvoorbeeld een virus) of een onderdeel van die ziekteverwekker, wordt het lichaam aangezet om antilichamen te maken. Komt het dier daarna in aanraking met de werkelijke, levende ziekteverwekker dan is het afweersysteem klaar om terug te slaan. Daardoor wordt de ziekteverwekker direct uitgeschakeld. Soms lukt dit niet meteen, maar doordat er al antilichamen aanwezig zijn wordt ook dan het bestrijden van de ziekte gemakkelijker en heeft het dier een grotere overlevingskans.

Waarom vaccineren?

In ons land komt een aantal besmettelijke en levensbedreigende hondenziekten voor. Sommige daarvan zijn zeldzaam, andere treden nog regelmatig op. Tegen een aantal ziekten kan uw hond gevaccineerd worden. Op die manier maakt het lichaam antilichamen aan tegen de ziekteveroorzakers en is uw hond beschermd. Zeker waar het ernstige en vaak dodelijke ziekten betreft is dit erg belangrijk. Normaal gesproken worden alle pups ingeënt en ook daarna worden de **vaccinaties regelmatig herhaald. Door deze vaccinatieprogramma's is een aantal hondenziekten in ons land flink teruggedrongen.**

Ziekten waartegen de hond kan worden gevaccineerd

Er is een aantal ziekten waartegen in elk geval gevaccineerd zou moeten worden volgens een schema dat langdurige bescherming geeft. Dit zijn:

- hondenziekte (ziekte van Carré, distemper),
- leverziekte (hepatitis contagiosum canis, HCC) en
- parvovirose ('parvo').

Dit worden ook wel de 'kernziekten' genoemd.

Een vaccinatie die daarnaast jaarlijks gegeven wordt in Nederland is die tegen de ziekte van Weil (leptospirose). Deze laatste ziekte is een zoönose: een ziekte die op mensen kan worden overgedragen.

Bovendien zijn er vaccinaties die nodig zijn in bepaalde situaties. Dit is bijvoorbeeld de rabiësvaccinatie (tegen hondsdolheid) als u naar het buitenland gaat met de hond of de inenting tegen kennelhoest (parainfluenza en **Bordetella**) als uw hond in een pension moet verblijven of op een andere manier met veel andere honden in contact komt (bijvoorbeeld bij een show, maar ook

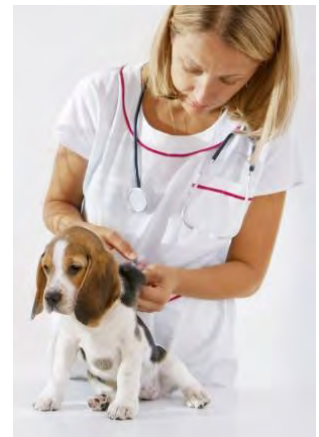
bij de hondenuitlaatservice of op cursus).

Het vaccinatieschema

Pups krijgen van hun moeder bescherming mee tegen diverse ziekten in de vorm van antilichamen (maternale antilichamen). Deze maternale antilichamen krijgt de pup voor een klein deel al in de baarmoeder en voor het overgrote deel via de eerste melk na de geboorte. Na de geboorte neemt de hoeveelheid antilichamen in het bloed van de pups langzaam af. Na een aantal weken is de pup dan ook niet meer voldoende beschermd tegen besmettelijke hondenziekten en moet hij zijn eigen antilichamen gaan aanmaken. Daarom moet de pup worden ingeënt.

Vaccinatieschema's veranderen soms omdat vaccins zijn aangepast of de werkzaamheid opnieuw onderzocht is. Volgens de meest recente aanbevelingen zou een vaccinatieschema voor pups er als volgt uit moeten zien:

- 1e inenting: hondenziekte en parvo
- 2e inenting: parvo en ziekte van Weil
- 3e inenting: hondenziekte, parvo, ziekte v. Weil, hepatitis, parainfluenza (cocktail inenting), en eventueel **Bordetella** (kennelhoest)
- 1 jaar: hondenziekte, parvo, ziekte v. Weil, hepatitis, parainfluenza en eventueel **Bordetella**.

De eerste inenting wordt meestal gegeven met 6 weken, de tweede met 9 weken en de derde met 12 weken. De eerste inenting wordt dus gegeven als de pups nog bij de moeder zijn. In het Honden- en Kattenbesluit is opgenomen dat pups die in een bedrijf, dus bijvoorbeeld door een beroepsmatig fokker, worden gehouden, voor de leeftijd van 7 weken hun eerste inenting tegen parvovirus en hondenziekte moeten krijgen.

Omdat veel pups met 6 weken nog maternale antilichamen in hun bloed hebben, wordt het vaccin vaak onschadelijk gemaakt door deze antilichamen en heeft het geen effect op de aanmaak van eigen antilichamen door de pup. Slechts een deel van de pups zal kunnen reageren op de inenting. Daarom ook worden pups op jonge leeftijd vaker gevaccineerd.

Bij de meeste pups zijn de maternale antilichamen op een leeftijd van 12 weken wel verdwenen. Echter een deel van de pups zal ook op de leeftijd van 12 weken nog niet voldoende eigen antilichamen kunnen aanmaken omdat er nog teveel antilichamen van de moeder in het bloed aanwezig zijn. Daarom wordt in geval van een hoog risico op infectie een extra vaccinatie met 16 weken aangeraden. Als alternatief kan door middel van bloedonderzoek worden vastgesteld of al voldoende antilichamen zijn aangemaakt na de vaccinatie op 12 weken.

Indien pups niet voor 7 weken zijn gevaccineerd kan een ander vaccinatie schema worden gehanteerd met vaccinaties op een leeftijd van 8, 12 en 16 weken.

Een jaar na de laatste puppy-enting wordt dan de volgende basisvaccinatie gegeven, en daarna is de frequentie afhankelijk van de werkingsduur van het vaccin.

De langste bescherming wordt gegeven door vaccins die levend gemodificeerd virus bevatten. Er wordt dan ook aangeraden om deze te gebruiken zodat minder vaak ingeënt hoeft te worden.

Tegen de kernziekten bestaan vaccins die drie jaar geldig zijn. Vaccins tegen bacteriële ziekten zijn minder lang geldig, deze zullen dus vaker herhaald moeten worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de inenting tegen de ziekte van Weil, die jaarlijks herhaald moet worden.

Om te bepalen wat voor uw hond het beste vaccinatieschema is, kunt u het beste met uw dierenarts overleggen. Zaken als ras, leeftijd, gezondheid, gewoontes (bijvoorbeeld wel of niet mee op reis, komt het dier in pensions, trimsalons en dergelijke) en gegevens over welke ziekten er lokaal voorkomen spelen hierbij een rol.

Als u toch minder vaak wilt inenten

Onderzoek toont aan dat de vaccins tegen de kernziekten met gemodificeerd levend virus zelfs tot zeven jaar lang kunnen werken (let op, dit geldt niet voor alle dode vaccins of vaccins tegen bacteriële ziekten! Daarnaast zal de werkingsduur per hond verschillen). De officiële geregistreerde werkingsduur is echter hooguit drie jaar en dit is dan ook de werkingsduur die dierenartsen moeten aanhouden en waar officiële instanties vanuit gaan. Minder vaak inenten zou dus niet noodzakelijkerwijs de gezondheid van uw dier in gevaar brengen, maar levert wel problemen op als u uw dier bijvoorbeeld in een pension moet onderbrengen.

Om te bepalen of het nodig is uw dier opnieuw te laten inenten, is het mogelijk om een antilichamspiegel in het bloed te laten bepalen door een bloedtest af te laten nemen. Dit geldt alleen voor de drie kernziekten. Voor de ziekte van Weil heeft dit geen zin omdat de antilichamen niet lang genoeg in het bloed blijven. Voor een aantal andere ziekten zoals kennelhoest is er geen rechtlijnig verband tussen de hoeveelheid antilichamen en de daadwerkelijke bescherming dus ook hier heeft het geen zin om een bloedtest te laten doen.

Bijwerkingen

Zoals elke medische ingreep kan ook vaccinatie bijwerkingen hebben. In de pers en op internet **doen soms verhalen de ronde over het 'gevaar' van vaccineren, met name over ongewenste bijwerkingen.** Deze zijn echter overtrokken en verbanden tussen vaccinaties en later ontstane ziekten blijken meestal achteraf wetenschappelijk niet te kloppen.

De feiten over risico's en bijwerkingen van vaccinaties

Soms slaat een vaccin niet aan. Dit kan verschillende oorzaken hebben:

- De pup heeft nog teveel maternale antilichamen in het bloed.
- Het vaccin zelf lokt niet genoeg reactie uit. Dit is onwaarschijnlijk omdat elk vaccin uitgebreid getest moet worden voor het op de markt komt. Wat wel mogelijk is, is dat het vaccin niet op de juiste temperatuur is bewaard, verkeerd is toegediend of dat er in een bepaalde partij een productiefout zit.
- Het dier is niet in staat antilichamen te maken. Dit komt niet vaak voor maar er zijn genetische afwijkingen waarbij het immuunsysteem van een dier niet goed reageert op een vaccin. Er wordt vermoed dat een deel van de Rottweilers uit Duitsland en Engeland een dergelijke afwijking vertoont.

Er kan bovendien een aantal bijwerkingen optreden bij vaccinatie zoals:

- Een activering van het immuunsysteem, waardoor het dier ziekteverschijnselen kan vertonen **zoals koorts en algemeen 'niet lekker zijn'**.
- Tijdelijke onderdrukking van het immuunsysteem, waardoor andere ziekten de kop op kunnen steken. Dit gaat dan vaak om ziekteverwekkers die al wel aanwezig waren maar door het immuunsysteem onderdrukt werden.
- Lokale reacties, zoals ontstekingsreacties op de plek van de inenting.
- Overgevoelighedsreacties, immuun aandoeningen.
- Effecten van fouten bij de productie (zeldzaam maar niet uit te sluiten).

Bijwerkingen komen echter niet vaak voor. Cijfers uit Noord-Amerika geven aan dat bij honden in 0,38% van de gevallen er binnen drie dagen een bijwerking optreedt. Cijfers uit het Verenigd Koninkrijk geven voor de hond een frequentie van 0,21 bijwerkingen per 10.000 verkochte doses.

De huidige richtlijnen voor dierenartsen zijn er op gericht om zoveel mogelijk honden te vaccineren maar ook om niet nodeloos vaak te vaccineren.

Wanneer moet u niet laten inenten

Om een vaccinatie zo efficiënt en veilig mogelijk te maken moet u uw dier niet laten vaccineren als het:

- ziek is. Een dier dat al een verzwakte weerstand heeft door bijvoorbeeld verkoudheid of een andere aandoening, heeft zijn immuunsysteem nodig om die aandoening te bevechten. Als u daarnaast ook nog laat vaccineren, wordt het systeem overbelast.
- drachtig is. Dit kan gevaarlijk zijn voor de pups en een te grote belasting zijn voor het moederdier.
- onder narcose is. Narcosestoffen kunnen een wisselwerking hebben met de entstoffen.
- veel en langdurig last heeft van stress. Stress vermindert de weerstand, wat invloed heeft op het resultaat van de vaccinatie.

Voor het enten: ontwormen!

Uit onderzoek is gebleken dat vaccinaties beter aanslaan als de hond voor die tijd ontwormd is. Het lichaam hoeft dan namelijk niet tegelijkertijd de wormen te bestrijden en antilichamen tegen ziekten aan te maken. Het is daarom verstandig om twee weken voor u de hond laat inenten de hond te ontwormen.

Hondenziekten nader bekeken

Hondenziekte (ziekte van Carré, distemper)

Hondenziekte is een zeer besmettelijke virusziekte. Behalve braken en diarree kan het ook afwijkingen aan het zenuwstelsel, de longen en de huid veroorzaken.

Leverziekte (hepatitis, adeno-virus type I)

Leverziekte veroorzaakt leverontsteking met koorts, bloedingen, braken en ontsteking van de ogen. Het wordt verspreid via urine. Leverziekte kan soms voor een plotselinge dood zorgen bij jonge honden.

Parvo (parvovirose)

Het parvovirus tast de darmen van de hond aan, waardoor ernstige, waterige diarree met bloed ontstaat. Ook braken en koorts komen voor. Vooral pups kunnen snel uitdrogen en daardoor sterven. De ziekte is erg besmettelijk en verspreidt zich via ontlasting.

Ziekte van Weil (leptospirose)

Deze ziekte wordt veroorzaakt door bacteriën en overgedragen via onder andere urine, besmet water, mest van koeien of varkens of een rattenbeet. Deze ziekte is ook besmettelijk voor de mens.

Kennelhoest (*Bordetella*, para-influenza, adeno-virus type II)

'Kennelhoest' is een soort verkoudheid die door verschillende ziekteverwekkers kan worden veroorzaakt, namelijk door het para-influenza virus, het adeno-virus type II en de *Bordetella* bacterie. Het komt voor bij honden die met veel andere honden worden gehuisvest zoals in kennels of pensions, of op shows of bij de hondenuitlaatservice. Vaak speelt ook stress een rol. Door blaffen wordt de keel van de honden gevoelig, waardoor deze vatbaar wordt voor infecties.

Hondsdolheid (rabiës)

Hondsdolheid is een dodelijke ziekte die besmettelijk is voor de mens en voor andere dieren. De ziekte wordt vaak overgedragen via speeksel, bijvoorbeeld bij beten van honden, katten, vossen of vleermuizen. Het tast de hersenen aan en veroorzaakt angst en agressie. Honden overleven hondsdolheid niet; bij de mens kan de ziekte bij tijdig ingrijpen, voor er ziekteverschijnselen zijn, worden gestopt. In Nederland komt hondsdolheid bijna niet meer voor behalve bij vleermuizen, maar in veel andere landen komt de ziekte vaker voor. Daarom is het verplicht om een hond te laten inenten als u ermee op reis wilt.

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.

Versie: april 2013

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl